

Pargottesvuotâ

UÁNIHÁVT JÁ ČIELGÂSÁVT

Siskáldâs

Kela torjuuh pargottes ulmui	3
Pargottesvuotâpeiviruttâ	6
Pargomarkkântoorjâ	10
Porgâm pargottesvuodâ ääigi	13
Škovlim já hárvuttállâm	14
Elilâm pargottes ulmuu toorjâ	15
Uuccâm já máksim	16
Návt Kela palvâl	19

Kela torjuuh pargottes ulmui

Pargottesvuotâ vyeleed puáđuid.
Taan tiedettemčáállusist muštâluvvo, ete maggaar torjuid puávtáh uázžuđ Kelast, jis tust ij lah pargosaje.

Kela torjuuh pargottesvuotâääigán láá vuádupeiviruttâ já pargomarkkântoorjâ. Tain muštâluvvo taan tiedettemčáállus čuávuvái siijđoin.

Tiedettemčáállusist muštâluvvo meiddei porgâmist já uápuin pargottesvuodâ ääigi. Tiedettemčáállus loopâst láá tiäduh tast, maht pargottesvuotâtorjuuh occojeh.

Tiedettemčáállus muštâl ive 2022 tiileest.

Lasetiäduh viermist já puhelimáin

Kela torjuin muštâluvvo anarâškielân čujottâsâst
www.kela.fi/anaraskielan

Pargottesvuodâst muštâluvvo tärhibeht Kela suomâkielâlin siijđoin
www.kela.fi/tyottomat

Jis tust láá koččâmušah, puávtáh suáittid palvâlemnumerân
020 692 210

Kii puáhtá uázžud Kela pargottesvuotâtorjuu?

Tun puávtáh uázžud pargottesvuotâtorjuu Kelast, jis tust ij lah pargosaje jieheke uázhu pargottesvuotâtorjuu eres soojijn.

Pargottesvuotâtorjuuh máksojeh ulmuid, kiáh ääsih fastâ Suomâst. Sii lasseen pargottesvuotâtorjuuh máksojeh EU-enâmiijn puáttám ulmuid, kiáh láá majemustáá porgâm Suomâst.

Täärhist meid, ete puávtáh-uv uázžud eres torjuid, ovdâmerkkân aassâmtorjuu.

Jis tun páásáh pargotteemin

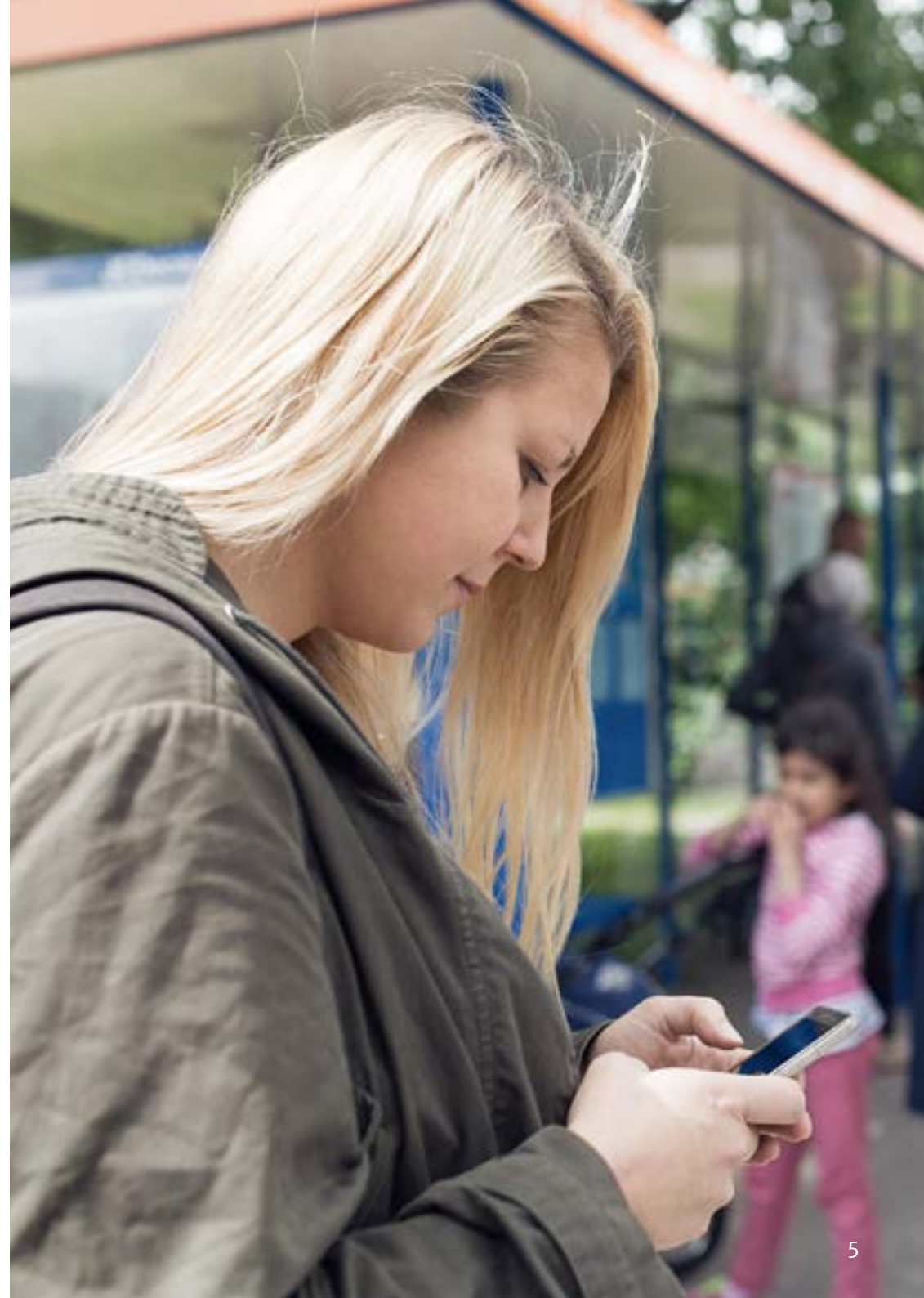
Jis tun páásáh pargotteemin, te almottât vistig pargottes pargo-occen pargo- já iäláttâstoimâttâhân adai PI-toimâttâhân.

Pargottesvuotâtorjuuh máksojeh tuše ääigist, kuás tun lah pargo-occen PI-toimâttuvâst. PI-toimâttâh meid addel Kelan ciälkkámuš tast, ete pyehtih-uv mäksid tunjin torjuu.

Pargottesvuodâ ääigi tust lii kenigâsvuotâ uuccâđ aktiivlávtt pargo. Tun koolgah meid väldid vuástá fallum pargo tâi škovlim. Tast ij pyevti piettâlid sujâttáá, mudoi čuávumuššân puáhtá lede torjui monâtem.

Mušte toollâđ tuu pargouuccâm vyeimist. Tot tahhoo PI-toimâttuv viermisijđoin (suomâkielân):

www.te-palvelut.fi

Pargottesvuotâpeiviruttâ

Pargottesvuotâpeiviruttâ puáhtá lede tienâspeiviruttâ tai vuáđupeiviruttâ.

Tienâspeiviruttâ

Tienâspeiviruttâ rekinistoo tiänásij adai puáđui vuáđuđl.
Tun puávtáh uázžuđ tienâspeiviruudâ,
jis kuulah pargottesvuotâkaasan.
Ovdâmerkkân sierâ áámmátsuorgijn láá távjá
jieijâs pargottesvuotâkasah.
Láá meiddei pargottesvuotâkasah,
moid puáhtá kuullâđ kii peri.

Kela ij määvsi tienâspeiviruudâ,
já tom jieih uusâ Kelast.

Pargottesvuotâkassa máksá tienâspeiviruudâ,
jis tun lah lamaš tuárvi kuhháá pargottesvuotâkasa jeessân
já tust olášuvá pargoost orroom iähtu.
Pargoost orroom iähtu olášume meerhâš tom,
ete tun lah lamaš tuárvi kuhháá pargoost
ovdil pargotteemmin päccim.

Tienâspeiviruttâ máksoo enâmustáá 400 peivid.
Jis tun lah lamaš pargoost vuálá 3 ive,
te tun puávtáh uázžuđ tienâspeiviruudâ enâmustáá
300 peivid.

Koijâđ lasetiäđuđ tienâspeiviruudâst tuu jieijâđ
pargottesvuotâkassaast tai Pargottesvuotâkasai
ohtsâšseervist (Työttömyyskassojen yhteisjärjestö,
suomâkielân):

www.tyj.fi

Vuáđupeiviruttâ

Jis tun jieih lah pargottesvuotâkasa jeessân
jiekhe uážu tienâspeiviruudâ,
te Kela máksá vuáđupeiviruudâ.
Tot máksoo enâmustáá 400 peivid.
Jis tun lah lamaš pargoost vuálá 3 ive,
vuáđupeiviruttâ máksoo enâmustáá 300 peivid.

Vuáđupeiviruudâ finniimân láá raijiittâsah,
jis tun lah vuálá 25-ihásâš.
Täärhist PI-toimâttuvâst,
ete puávtáh-uv uázžuđ vuáđupeiviruudâ.

Mon ennuv vuáđupeiviruudâ uázžu?

Vuáđupeiviruttâ lii 34,50 eurod peeivist,
já tot máksoo 5 peeivist ohhoost.
Jis tust láá päärnih, tun uázuh pärnialedem.
Tot lii 5,41–10,25 eurod peeivist tađe mielđ,
kalle päärni tust láá.

Vuáđupeiviruutân puáhtá mäksid aledemuási,
jis tun uásálistáh PI-toimâttuvvâin soppum tooimân.
Vuáđupeiviruudâ aledemuási lii 4,91 eurod peeivist.
Vuáđupeiviruudâ aledemuási máksoo enâmustáá
200 peeivist.

Tun máávsáh vuáđupeiviruudâst viäruid.

Tun puávtáh rekinistid Kela viermisijdoín,
mon ennuv tun uázuh vuáđupeiviruudâ (suomâkielân).

www.kela.fi/laskurit

Pargoost orroom iähtu

Vâi tun uážuh vuáđupeiviruudâ,
te tust kalga olášuđ pargoost orroom iähtu.

Pargoost orroom iähtu olášuvá, jis

- tun lah lamaš pargoost ucemustáá 26 okkod majemui 28 mánuppaje ääigi
- tuu pargoäigi lii lamaš ucemustáá 18 tijmed ohhoost
- tuu päلكki lii lamaš syergi pargoiähtusopâmuš miäldásâš tâi ucemustáá 1 283 euroa eurod mánuppajeest

Meid porgâm monnii eres EU- tâi Eta-riijkâst tâi Sveitsist puáhtá rekinistid mieldi.

Pargoost orroom iähtun puáhtá rekinistid mield pargo meid kuhheeb ääigist ko 28 mánuppajeest ovdâmerkkân talle, jis

- tun lah puáccám
- tun lah jottáám uápuid
- tun lah tipšom vuálá 3-ihásii párnád
- tun lah uásálistám PI-toimâttuvvâin soppum tooimân.

Irätteijest lii jieijâs pargoost orroom iähtu.

Jis tun lah irätteijee, te täärhist vuáđupeiviruudâ iävtuid Kelast

Pargotteemmin olgoenâmijn

Pargottesvuotâpeiviruttâ máksoo motomijn tábâhtusâin meid talle, ko tun lah olgoenâmijn já uusah tobbeen pargo.

Pargomarkkântoorjâ

Jis tun jieh pyevti uázžud tienâspeiviruudâ
tâi vuádupeiviruudâ,
te tunjin puáhtá máksid pargomarkkântorjuu.
Tom puáhtá uázžud 18–64-ihásâš pargottes pargo-occee,
kote áásá fastâ Suomâst.
Pargomarkkântorjuu äigi ij lah räijejum.

Tun uázuh pargomarkkântorjuu,
veikâ tuu pargoost orroom iähtu ij olášuu.
Tun uázuh pargomarkkântorjuu meid talle,
ko tun lah uázžum tienâspeiviruudâ tâi vuádupeiviruudâ
400 peivid.

Pargomarkkântoorjâ ij maksuu olgoenâmáid.

Pargomarkkântorjuu uázžumân láá raijiittâsah,
jis tun lah vuálá 25-ihásâš tâi jis tust ij lah áámmátlâš škovlim.
Täärhist PI-toimâttuvâst,
ete puávtáh-uv uázžud pargomarkkântorjuu.

Mon ennuv pargomarkkântorjuu finnee?

Pargomarkkântoorjâ lii 34,50 eurod peeivist
já tot máksoo 5 peeivist ohhoost.
Pargomarkkântoorjâ lii talle siämmáá styeres ko
vuádupeiviruttâ já meid tast mana viäru.

Puávtáh uázžud vuádupeiviruutân aledemuási,
jis tust láá päärnih
tâi jis tun uásálistáh PI-toimâttuvváin soppum tooimân.
Aledemuásih láá siämmáá styres ko vuádupeiviruudâst.

Pargomarkkântoorjâ iärrán vuádupeiviruudâst tienuuvt,
ete vaanhimij puáduh pyehtih vaiguttiid torjuu miärán.

Eres puáduh vyeledeh pargomarkkântorjuu

Puoh tuu jieijâd puáduh vyeledeh pargomarkkântorjuu mere.

Jis tust láá omâdâhpuáduh,
meid toh vyeledeh torjuu mere.
Omâdâhpuáduh láá ovdâmerkkân láigupuátu,
uásuspuátu já vyebdimvuáittu.

Jieijâs omâdâhpuáduh iä kuittâg vaaigut pargomarkkântorjui

- jis tun lah tiävdám 55 ihheed já tuu pargoost orroom iähtu
lii olášum ovdil ko tun paaccih pargotteemmin
- jis tun uásálistáh PI-toimâttuvváin soppum tooimân.

Vaanhimij puáduh vyeledeh torjuu,
jis tun aasah sunnuin.
Tun uázuh kuittâg ain ucemustáá pele
tuu pargomarkkântorjust.
Vaanhimij puáduh iä vaaigut,
jis tun uásálistáh PI-toimâttuvváin soppum tooimân.

Maangah torjuuh iä vaaigut pargomarkkântorjui.
Toh láá ovdâmerkkân pärnilase, elettemiše,
áigápuátutoorjâ, aassâmtoorjâ já vädulâštoorjâ.

Tun puávtáh rekinistid Kela viermisiijdoin,
mon ennuv pargomarkkântorjuu tun uázuh (suomâkielân).

www.kela.fi/laskurit

Porgâm pargottesvuodâ ääigi

Jis tun poorgah koskâttuvâi pargottesvuodâ ääigi, te tuu pargopuáduh pyehtih vyeledid pargomarkkântorjuu tâi vuádupeiviruudâ mere.

Tun puávtáh kuittâg tiánád 300 eurod mánuppaajeest, já tot ij vyeleed torjuu mere.

Almoot pargotijmijd já pargopeeivijd Kelan. Kela uázžu tiáduid pargopuáduin meiddei puátregisterist já kiávttá taid iššeen ucâmušâi kiedâvušmist.

Škovlim já hárvuttállâm

Tun puávtáh uuccâđ pargottesvuodâ äägi škovliittâsân tâi hárvuttállâm.

Návt tun pyeredah jieijâđ máhđulâšvuodâid uázžuđ pargo. Tun puávtáh uázžuđ torjuu meid škovlim já hárvuttállâm äägist.

PI-toimâttuvâst láá ereslágán pargo uázžum ovdedeijee palvâlusah.

Toh láá:

- škovlim
- pargoveimiškovlim
- pargouuccâmvalmim
- karrieervalmim
- pargokeččâlem
- škovlimkeččâlem
- vajodittee pargotoimâ.

Koijâđ lase pargo uázžum ovdedeijee palvâlusâin já soovâ toid uásálistmist PI-toimâttuvâst.

Tun puávtáh uázžuđ torjuu škovlim já hárvuttállâm äägist, jis tun lah soppum uásálistmist PI-toimâttuvâin. PI-toimâttuvâin soppum škovlim já hárvuttállâm äägist tun puávtáh uázžuđ torjui meiddei aledem. Aledem puáhtá finniđ enâmustáá 200 peeivist.

Tun puávtáh motomijn tiilijn uázžuđ kolosajanmáávsu mátkikoloid já eres koloid ton äägist, kuás tun uásálistáh škovliittâsân tâi eres tooimân.

Elilâm pargottes ulmuu toorjâ

Jis tun lah alda iäláttâhave, puávtáh peessâđ nuvt kočodum iäláttâhrááidun adai uázžuđ lasepeeivijd tienâspeiviruutân tâi vuáđupeiviruutân. Talle uázuh peiviruudâ tassaaš, ko sirduuh iäláttâhân.

Vääldi ohtâvuodâ Kelain, jis lah smiettâmin, ete puávtáh-uv uázžuđ lasepeeivijd jieijâđ pargottesvuotâtoorvon. Jis halijdah lasepeeivijd tienâspeiviruttâsâd, vääldi ohtâvuodâ jieijâđ pargottesvuotâkassain.

Tun puávtáh uuccâđ puárásijäláttuv ovdil 65 ive ave, jis tun lah šoddâm ovdil ive 1962. Lasseen tun koolgah leđe pargottem já uázžuđ lasepeeivijd vuáđupeiviruutân.

Uuccâm já máksim

Almottât vistig pargottes pargo-occen PI-toimâttuvâst. Uusâ pargottesvuotâtorjuu Kelast, ko lah lamaš pargotteemmin jiešvâstádâsääigi adai 5 argâpeeivi. Puávtáh uázžuđ pargottesvuotâtorjuu maajeeld enâmustáá 3 mánuppaajeest.

Uusâ pargottesvuotâtorjuu viermist:

www.kela.fi/viermist

Täärhist ucâmušâst, ete moh lahtoseh tast kalgeh lede. Lahtosijd puáhtá toimâttid viermist.

Tun puávtáh uuccâđ torjuu meid luámâttuvvâin, mon uázžu Kela toimâttuvvâin já viermisiiđoin:

www.kela.fi/luamattuvah

Kela postâčujottâs lii

Kela

PL 10

00056 KELA

Puávtáh tipšođ masa puoh Kela-ašijdâd meiddei puhelin peht.

Ko Kela lii kiedâvuššâm tuu ucâmuš, te tun uázuh pááikán miärádâs. Miärádâsâst muštâluvvojeh torjuu meeri, vuáđustâsah já máksupeivi. Tun uázuh miärádâs meid talle, jis tunjin ij lah miedettum toorjâ.

Kela máksá torjuu tuu paŋkkitilin.

Pargottesvuotâääigi almottâs

Jis pargottesvuotâääigi juátkoo, te tun koolgah toimâttid Kelan pargottesvuotâääigán kyeskee almottâs 4 oho kooskâi. Kela máksá tunjin torjuu tuu almottâs vuáđuld.

Tun puávtáh toohâđ pargottesvuotâääigi almottâs viermist tâi luámâttuvvâin, mon tun puávtáh printtid Kela viermisiiđoin.

Merkkii almottâsân, ete mon peeivi tun lah lamaš pargottem já mon peeivi lah uásálistám PI-toimâttuvvâin soppum tooimân.

Jis tun lah pargottesvuotâääigi lamaš tyellittáli pargoost, te merkkii almottâsân, ete mon peeivi tun lah lamaš pargoost.

Almoot, jis tuu tile muttoo

Jis tuu eellim muttoo, tot puáhtá vaiguttiđ Kela torjuid. Muttum puáhtá kuoskâđ ovdâmerkkân asâmân, puáđoid, porgâmân tâi perrui.

Mušte almottiđ nubástusâin Kelan. Puávtáh toohâđ tom viermist, puhelimist tâi toimâttuvâst.

Tuu ovdâsvástádâs lii visásmittid jieijâđ peeleeest, ete Kelast láá olmâ tiäđuh.

Talle toorjâ máksoo tunjin olmâ stuárusâžžân.

Jis miärádâsâst lii feilâ

Jis Kela miärádâsâst lii tuu mielâst feilâ, puávtáh uuccâđ miärádâsân nubástus.

Tun uážuh miärádâsreeivâ mielđ ravvuid tast, ete maht nubástus occoo.

Jis tust láá koččâmušah, te väälđi ohtâvuodâ vistig Kelan.

Viermist tun puávtáh

- uuccâđ torjuid
- vuolgâttid lahtosijd
- tärhistid jieijâđ ucâmuš tile
- vuolgâttid viestâid
- almottiđ nubástusâin
- lopâttid torjuu.

Návt Kela palvâl

Viermist

Luvvâ Kela torjuin anarâškielân:

www.kela.fi/anaraskielan

Koijâđ ravvuu:

www.kela.fi/kysy-kelasta

Rekinist torjuu mere:

www.kela.fi/laskurit

Ášástâl viermist:

www.kela.fi/viermist

Čáládât viermipalvâlusân

OmaKelan já ääigiväärridmân kalga čáládâttâđ.

Tarbâšah paŋkkitubdâlduvâid tâi moobiilnanodâs.

Iše ášástâlmân

Jis viermist ášástâllâm lii vaigâđ, puávtáh uážžud toos iše:

www.kela.fi/viermist

Tun puávtáh meid adelid nube ulmui vuoigâdvuodâ hoittâđ aašijd tuu peeleeest.

Tarbâšah-uv tuulhâ?

Jis tun tarbâšah tulkkum, te väälđi ohtâvuodâ Kelan:

saame@kela.fi

Sämikielâliih palvâlusah:

www.kela.fi/anaraskielan

Puhelimist

Ávus vu–vá tijme 9–16.

Aassâm.....020 692 210

Almugijkoskâsâš ääših (vu–vá tijme 10–15)....020 634 0200

Áigâpuátutoorjâ.....020 692 207

lälâttuvah.....020 692 202

Maassâdpeerrâm.....020 634 4940

Oppâm já viärjukenigâsvuotâ.....020 692 209

Pargottesvuotâ.....020 692 210

Puaccâm já koortah.....020 692 204

Vaanhimvuotâ.....020 692 206

Vajoditem já vádulâštorjuuh.....020 692 205

Suáittu já vyerdim máávsuh miärášuveh tuu operaattor hoodij mielđ.

Väärrid puhelinääigi

Väärrid puhelinääigi suáittimâin tâi viermist:

www.kela.fi/varaa-aika

Toimâttuvâst

Täärhist ohtâvuotâtiäđuid já ávusorromaaigijd:

www.kela.fi/toimattuvast

Kela anarâškielân

Anarâškielâliih viermisiiđoh:

www.kela.fi/anaraskielan

Anarâškielâliih tiedettemčáálluseh:

Almos aassâmtoorjâ

Áigápuátutoorjâ

läláttuvah já eres torjuuh iäláttâhuázžoi

Uáppee já viärjukenigâslíi torjuuh

■ Pargottesvuotâ

Puoccâm já vajodittem

Pärniperruuh

Varrim Suomân tâi Suomâst olgoenâmáid

Anarâškielâlijđ tiedettemčáállusijđ

puáhtá printtid viermist:

www.kela.fi/saamenkieliset-esitteet